

Udělení čestného titulu doctor honoris causa prof. Ivanu Damjanovovi

Dne 14. října 2015 byl na slavnostní promoci ve Velké aule Karolina udělen čestný titul doctor honoris causa (ve zkratce dr.h.c.) profesoru Ivanu Damjanovovi za jeho celoživotní mimořádné dílo v oboru patologie.

Slavnostní promoce se zúčastnil rektor Univerzity Karlovy prof. Tomáš Zima, prorektor pro zahraniční styky a mobilitu prof. Jan Škrha, akademičtí zástupci Lékařské fakulty v Plzni a ostatních fakult UK a rektori českých vysokých škol. Profesora Damjanova představil ve své řeči děkan Lékařské fakulty v Plzni prof. Boris Kreuzberg, promotorem byla proděkanka pro výuku všeobecného lékařství a specializační vzdělávání prof. Skálová.

Ivan Damjanov je v dnešní době vnímán především jako klinický patolog. Pravděpodobně jeho největší příspěví k pochopení mechanismu vzniku a chování germinálních nádorů u člověka však vychází ze základního výzkumu.

Ivan Damjanov publikoval řadu vysoce kvalitních původních vědeckých prací a je autorem i řady monografií. Svými knihami ovlivnil několik generací mladých patoloů nejen v USA, ale i na celém světě. Jeho učebnice určené pro pregraduální studenty medicíny jsou dodnes nesmírně populární. Poměrně útlá paperbacková kniha Pathology Secrets se stala bestsellerem, poprvé byla vydána v roce 2002, naposledy v roce 2010. Podle této knihy učí patologii na řadě univerzit na celém světě, byla přeložena do několika jazyků.

Profesor Damjanov několikrát navštívil Českou republiku jako excelentní speaker a výborný společník. Jeho vůbec první návštěva tehdejší ČSSR je datována do roku 1987, kdy díky jeho kontaktům bylo možné získat řadu známých „speakerů“ pro Evropský sjezd patoloů. Tehdejší pomoc nedávno zesnulému pražskému prof. Josefu Stejskalovi, hlavnímu organizátorovi, byla nedocenitelná. Na evropský sjezd do Prahy se vrátil opět před 3 roky. Jeho „keynote lecture“ na Evropském sjezdu patoloů v Praze roce 2012 patřila k vrcholům celého sjezdu a auditorium odměnilo jeho přednášku obrovským potleskem.

Zásadní práce

Největší dopad na vnímání a chápání běžných zhoubných nádorů publikoval (mimo jiné) v roce 1970 v časopise Nature a v roce 1976 v časopise International Journal of Cancer.

Solter, D., Skreb, N., Damjanov, I.: Extruterine growth of mouse egg-cylinders results in malignant teratoma. Nature (Lond.) 227:503-504, 1970.

Autoři ukázali, že nediferencované embryonální buňky myši, které jsou transplantovány dospělé myši, za vhodných podmínek udrží svoji embryonální povahu a stanou se „nesmrtelnými“. Chovají se jako buňky embryonálního karcinomu (maligní nediferencované kmenové buňky teratokarcinomu). Tyto výsledky byly dále rozvíjeny dalšími vědci „in vitro“ a vedly k objevu transgenních myši a k izolaci lidských embryonálních kmenových buněk z lidských embryí.

Tato práce měla zásadní vliv na další výzkumy vedoucí k vytvoření zvířecích modelů pomocí tzv. transgenních myši, které jsou dnes naprosto rutinně používány k modelování nejrůznějších patologických stavů. Autoři tak otevřeli cestu odvětví experimentální medicíny, bez kterého si dnes neumíme představit podstatnou část základního výzkumu.

Damjanov, I., Skreb, N., Sell, S.: Origin of embryo-derived yolk sac carcinoma. Int. J. Cancer 19:526-530, 1977.

V této práci autoři ukázali postup vytvoření experimentálního parietálního nádoru ze žloutkového váčku. V práci je dokázáno, že dospělí potkani nemohou kontrolovat růst extraembryonálních buněk žloutkového váčku. To vedlo k prohloubení vědomostí o chování lidských testikulárních a ovariálních nádorů z extraembryonálních (ze žloutkového váčku a placentárních) buněk.

Germinální nádory jsou velmi osobitou kapitolou v lidské onkopatologii. Jsou bezprostředně odvozeny z kmenových buněk, udržují si celou řadu jejich vlastností. Dokáží v průběhu růstu měnit jeden typ nádoru za druhý, dokonce se takto dokáží transformovat v průběhu metastazování. Výše uvedená práce nemalou měrou přispěla k pochopení do té doby záhadného procesu transformace germinálních nádorů do různých druhů, které se liší svým biologickým chováním a vyžadovanou léčbou.